

02

2017

19. ROČNÍK

ZALOŽENÉ
1999

POKOJ A DOBRO

KATOLÍCKY
ČASOPIS
FARNOSTI
MARKUŠOVCE

06 SKUTKY VIERY
SV. MARTINA

15 TITUS
ZEMAN

18 VZDELÁVANIE
DOSPELÝCH

20 O VEĽKEJ
NOCI

*Socha zmŕtvychvstalého Krista
v markušovskom kostole, foto: Peter Lazor*

MILÍ ČITATELIA!

Posolstvo víťazstva Krista nad smrťou je fascinujúce. A každoročné prežívanie Veľkonočného Trojdnia zakaždým ponúka objavovať tajomstvo a krásu života z rozličných uhlov pohľadu.

Napríklad aj tieto dva:

Dvaja lotri visia na krížoch po pravej a ľavej strane Ježiša. Dalo by sa povedať, že to boli prví kresťania. Obaja verili, že uprostred nich je Kristus. Avšak ich postoje boli úplne odlišné. Jeden žiada a vyjednáva – ak si Syn Boží, zachráň seba i nás. Ten druhý pokorne priznáva – my tu pykáme právom, ale on je nevinný. Ku ktorej skupine kresťanov patríme my? Sme tí, čo pyšne hovoria s Bohom v podmieňovacom spôsobe – Bože, keby si bol... tak by som nebol chorý; nestratil by som zamestnanie; nebol by som sám; nenarodilo by sa mi choré dieťa; nedopustil by si na mňa tieto ťažkosti... atď. Alebo sme skôr z tej druhej skupiny, ktorí pokorne priznávajú svoje hriechy, ďakujú za všetko, čo dostali a prosia, aby na nich Boh nezabudol?

Druhý veľkonočný výjav sa dotýka Sedembolestnej Matky. Ako dobre, že sme si ju zvolili za patrónku Slovenska. No na druhej strane sa veľmi často presviedčame o tom, že my pri tom našom „bolestínstve“ stále zostávame. Je dobré prežívať bolesti, starosti a trápenia podľa vzoru našej Božej Matky a s ňou – v pokore, v tichu, v modlitbe, v odovzdávaní sa Bohu, v zdieľaní s najbližšími... Lenže Veľká noc neskončila pri päte kríža pri užialenej Matke. Veľká noc išla až za hrob do radostného víťazstva nad smrťou. Tento druhý rozmer nám Slovákom veľmi chýba. Pravá radosť, že sme Božie deti a z toho plynúci úsmev na tvári, ktoré pramenia z poznania víťazstva, ktoré nám v podobe obety vydobyl Ježiš.

Radujme sa, nosíme v sebe Krista, nosíme v sebe nádej!

MONIKA HODNICKÁ

šéfredaktorka

monika.hodnicka@gmail.com

PROSBA

Milí čitatelia, tak ako sme avizovali v minulom čísle PaD, prosíme vás o vyplnenie ankety, ktorá je ako príloha súčasťou časopisu. Podrobné informácie nájdete na letáčiku.

Vopred ďakujeme.

Ježišov život, smrť a zmŕtvychvstanie svedčia o tom, že Boh existuje a že je stále s nami, nikdy nás neopustil, ale je blízko pri nás, chce, aby sme žili v jeho prítomnosti. Jestvuje niekoľko dôkazov Ježišovej smrti a zmŕtvychvstania a Ježišove zázraky sú znamením jeho všemohúcnosti a božstva. Ale jeho vzkriesenie je jedinečný zázračný okamih, ktorý prevyšuje všetko ostatné.

foto: Peter Lazor

HĽADÁTE JEŽIŠA NAZARETSKÉHO? NIET HO TU. VSTAL Z MŔTVYCH!

SMRŤ

Ježiš bol odsúdený na smrť ukrižovaním. Poprední Židia ho odsúdili za bohorúhanie, za to, že sa robil rovný Bohu. A keďže židovský národ žil pod nadvládou Rímskej ríše, im nebolo dovolené odsúdiť niekoho na smrť. Preto predviedli Ježiša pred Piláta, aby ho odsúdil na smrť. A tak Ježiš zomrel ako najväčší zločinec ukrižovaním.

Rimania boli odborníci na ukrižovanie a vojaci pod hrozbou trestu smrti sa museli postarať o to, aby odsúdený na kríži skutočne zomrel. Ukrižovaný človek nemohol za žiadnych okolností toto mučenie prežiť. Kopija vojaka prebodla Ježišovi pravé pľúca, srdcovník a samotné srdce. Interpretácie založené na domnienke, že Ježiš nezomrel na kríži, že bol iba v kóme, bezvedomí..., sú v rozpore s medicínskymi poznatkami.

PRÁZDNY HROB

Ježiša pochovali do hrobu, ktorý patril Jozefovi z Arimatey. Medzi Židmi sa dodnes hovorí, že Ježišovo telo odniesli učeníci. To nasvedčuje, že hrob bol naozaj prázdny. Keďže učeníci hlásali Ježišovo zmŕtvychvstanie v meste, kde bolo ukrižovanie aj pohreb, Rimania mohli veľmi ľahko nájsť mŕtve telo.

O prázdnom hrobe svedčia najprv ženy. Keby učeníci vzali Ježišovo telo a ukryli ho, s takým niečím, že ženy ako prvé videli prázdny hrob, by nevyšli. Svedectvo žien sa v tom čase nepovažovalo za vierohodné. Učeníci by sa o to nemohli opierať.

SVEDKOVIA ZMŔTVYCHVSTANIA

Najsilnejším dôkazom Ježišovo zmŕtvychvstania sú svedectvá apoštolov Petra a Pavla i učeníkov, ktorých bolo viac ako päťsto. Apoštolí nie sú svedkami Ježišovo zmŕtvychvstania, lebo v ten okamih pri hrobe neboli. Apoštolí sú svedkami, že Ježiš vstal z mŕtvych, že sa im uká-

zal ako živý, ako zmŕtvychvstalý. Kresťanstvo sa nezrodilo zo vzkriesenia samotného, ale z viery vo vzkriesenie.

Apoštol Pavol hovorí: „Odvzdal som vám predovšetkým to, čo som aj ja prijal: že Kristus zomrel za naše hriechy podľa Písem; že bol pochovaný a že bol tretieho dňa vzkriesený podľa Písem, že sa zjavil Kéfasovi a potom Dvanástim. Potom sa zjavil viac ako päťsto bratom naraz; väčšina z nich žije doteraz, niektorí už zosnuli. Potom sa zjavil Jakubovi a potom všetkým apoštolom a poslednému zo všetkých, ako nedochôdčatu, zjavil sa aj mne.“ (1 Kor 15, 3-8)

PRVOTNÁ CIRKEV

Dôkazom zmŕtvychvstania je vznik Prvotnej cirkvi. Pred vzkriesením sa všetci apoštolí rozprchli, mnohí Ježiša opustili, mali strach, báli sa. Po zmŕtvychvstaní sa zrazu vytvorila Cirkev, ktorá neohrozene hlásala, že Ježiš vstal z mŕtvych, hoci nemala presvedčivé dôkazy, nemala nádej na úspech. A predsa Cirkev celú svoju silu zamerala na oslavu Ježišovo zmŕtvychvstania a rozšírila sa do celého sveta.

VÝZNAM JEŽIŠOVHO ZMŔTVYCHVSTANIA

Vzkriesenie Ježiša odlišuje kresťanstvo od všetkých ostatných náboženstiev. Sväté písmo pripisuje vzkrieseniu obrovský význam, a stavia na ňom celé náboženstvo. Ježiš, ktorý žije, je ustanovený za jediný spoľahlivý zdroj poznania Boha. Záznak vzkriesenia dokazuje, že Boh nie je mŕtvy, ale je reálny, skutočný. Tým, že Ježiš vstal z mŕtvych sme získali istotu ako Boží dar. Vďaka Kristovmu vzkrieseniu môžeme Bohu dôverovať vo veciach, ktorým nerozumieme.

František Benko, kaplán

Zdroj: Broocks, R.: Boh nie je mŕtvy. Slovo života international Bratislava. 2014.

SVÄTÝ MARTIN

TÚŽBA POZNAŤ KREŠŤANSTVO

Príchod Martinovho otca z boja bol spojený s príchodom nového učiteľa, gréckeho mladíka Aristona. V tom čase o školách dnešného typu nebolo chyrovať, učili sa iba tí, ktorí mali súkromných učiteľov. Martinov otec si to mohol dovoliť, a tak Martin so svojím priateľom Festom

zasadli do školských lavíc. Festus bol synom statočného stotníka Cornélia, a tak ako jeho otec, aj on bol kresťanom. Začali najprv čítať abecedu, potom písať a dostali sa aj k násobilke. Martinovi sa veľmi páčilo, keď im učiteľ rozprával staré grécke báje. Báje ovplyvnené mnohobožstvom, ktoré bolo v tom čase veľmi rozšírené, spomí-

Peter Lazor - Bazilika Božieho tela v Krakove

nali rôznych bohov. Pre každú situáciu či problém existovalo iné božstvo. Bájke boli plné nečakaných situácií, komplikovaných príbehov a bojov. Vtedy počúval so žiariacimi očami a neprekázalo by mu, keby to bolo aj celý deň. Jeho spolužiak Festus však nadšený nebol.

VYZNANIE VIERY

Jedného dňa to už nemohol počúvať, a tak prerušil svojho učiteľa: „Prečo nám rozprávaš také klamstvá? Neexistuje boh Apolón ani Zeus. Neexistuje Herakles, Mars – boh vojny, všetci sú vymyslení a nikdy nežili!“ Martina prekvapili tieto slová a mladého gréckeho učiteľa tiež zarazili. „Malý Riman, čo sa zlostíš? Či ako Riman pohrdaš bohmi, ktorých ste od nás Grékov prebrali a zmenili im mená?“ „Neverím ani v Dia, ani v Jupitera, ani v Apolóna! Som kresťan, a keď chceš rozprávať o Božích veciach, rozprávaj o pravom a jedinom Bohu! Rozprávaj o Bohu, ktorý dal cisárovi Konštantínovi zvíťaziť nad pohanmi!“ Učiteľ spolu s Martinom obdivoval Festovu istotu, ktorú mal od svojho otca. Martin ešte nikdy nevidel človeka tak zapáleného pre vieru.

NEMAŤ STRACH

Cez prestávku chlapani zašli do kuchyne niečo si zajesť. V spoločnosti starého sluhu Rúfusa im chutilo, no v Martinovej hlave stále doznievala debata z vyučovania. „Prečo si sa tak pustil do učiteľa?“ „Lebo som kresťan a nemám rád tieto pohanské bájky. Ty tomu nerozumieš, ale aj Rúfus je kresťan, ten by ti to vedel vy-

svetliť.“ „Ojjoj, som len starý sluha, ja neviem nič vysvetliť,“ zapojil sa do rozhovoru stavec so zjazvenou rukou. „Čo sa ti stalo s rukou, Rúfusa?“ „To ti aj ja viem povedať,“ zvolal Festus. „Keď bol cisárom Dioklecián, jeden rímsky sudca chcel Rúfusa prinútiť, aby priniesol obeť pohanským bohom a keďže sa zdráhal, strčili mu ruku do ohňa.“ „Do ohňa? Veď to muselo strašne bolieť!“ vyškľo z Martina. „Potom ho poslali do olovnatých baní, drel tam ako otrok dovtedy, kým cisár Konštantín nedal našej Cirkvi slobodu.“ „Počúvaj Festus, aj ty by si si dal pre vieru popáliť ruku?“ „Samozrejme! To by urobil každý poriadny kresťan, dokonca aj život treba vedieť obetovať za svoju vieru!“ Potom sa Festus na chvíľu odmlčal a dodal: „Kristus by ma posilnil, aby som sa nebál.“

MARTIN STRETÁVA BISKUPA

Martin trávil voľné chvíle so svojím priateľom Festom. Jazdili po okolí na koňoch, pozorovali vojakov, ako sa na cvičisku pripravujú na boj. Biskup Atanázius si rýchlo získal Martinovo srdce. Bol jazdeckým dôstojníkom a viedol rímske vojsko proti Peržanom. „Bolo to veľkolepé, no rozhodol som sa, že zložím meč a prisahal som, že v budúcnosti budem slúžiť iba Najvyššiemu – Kráľovi kráľov. Odišiel som do iného boja, kde meč je nanič, v tomto boji záleží iba na pevnej vôli a statočnom a vernom srdci. Videl som, ako kresťanov hádzali v aréne pred divé zvieratá. Dali im dýky, aby bojovali, ale oni dýky odhodili a modliac

sa so zdvihnutými rukami čakali na úder levovej laby. Videl som, ako vyhánali z domovov celé dediny, ako po vyprahnutých afrických cestách tisíce kresťanov odviekli do baní. Aj mňa zajali, prikovali ma na galejnícku lavicu a taktom som vesloval niekoľko rokov.“ Martin zbledol od úžasu a nakoniec sa opýtal: „Prečo ste sa nebránili, keď vás bolo tak veľa?“ „Lebo kresťan nepozná väčšiu česť, ako znášať potupu a zomrieť za svoju vieru, ale to sa ti musí zdať cudzie a nepochopiteľné, veď ty nepoznáš našu vieru.“

TÚŽBA STAŤ SA KRESŤANOM

Martin mlčky rozmýšľal, v jeho mysli pomaly svitalo poznanie, že na bezbrannosť kresťanov treba viac odvahy ako na rozhnevanej úder. Zrazu ani nevie ako povedal: „Ja by som chcel poznať vašu vieru. Naozaj ju chcem poznať! Najprv sa mi zdala taká čudná, potom záhadná, ale teraz ju chcem lepšie spoznať. Veľa ľudí, ktorých si hlboko vážim, sú kresťania. Chcem poznať ich vieru. Čo myslíš Festus, mohol by som sa aj ja stať kresťanom?“ „Zaiste, ale tvoj otec bude určite proti.“ V nasledujúcich týždňoch bol Martin častým hosťom v biskupovom dome. Staručký biskup ho sám vyučoval kresťanskú náuku. Zrazu si uvedomil, že jeho život sa otvára, ako keby bol doteraz zavretý v tesnej škatuli.

Ondrej Švančara,
správca farnosti

Katechézy o sv. Martinovi z Tours
z manuálu k sláveniu jubilejného roka sv.
Martina v Spišskej diecéze

Freska sv. Martina z dolného kostola Baziliky sv. Františka v Assisi v kaplnke sv. Martina

SKUTKY VIERY SVÄTÉHO MARTINA

Svätý Martin ako biskup mesta Tours mal veľký vplyv na ľudí hlavne kvôli svojmu charizmaticko-divotvornému profilu. Vtedy bolo zvykom, že biskupi sa stávali mestskými páni, ktorí riadili komunálne úlohy a zabezpečovali v mestách poriadok. Na rozdiel od svojich spolubratov v biskupstve, svätý Martin mal moc v evanjeliovom zmysle. Nasleduje niekoľko príkladov od Sulpicia Severa z diela Život svätého Martina.

ODSTRÁNENIE POVERY

Neďaleko kláštora bolo miesto, ktoré ľudia uctievali, pretože sa domnievali, že sú tam pochovaní mučeníci. Martin sa nedal strhnúť ľahkovážne k povere a dával najavo svoje veľké pochybnosti.

Jedného dňa vzal niekoľko bratov a vydal sa na to miesto. Tam sa postavil nad hrob a modlil sa k Pánovi, aby vyjavil, kto bol onen človek a za akých okolností zomrel. Tu sa otočil naľavo a zbadal neďaleko stojaci strašný tmavý tieň. A prikázal: „Povedz svoje meno a čo si urobil!“ Tieň oznámil svoje meno a dodal: „Bol som lupič a za svoje zločiny som bol zabitý, potom ma ľud začal omylom uctievať. S mučeníkmi nemám nič spoločné, pretože im patrí sláva, mne však trest.“ Podivuhodné: Tí, ktorí boli prítomní, hlas počuli, ale nikoho nevideli. Martin vyložil všetko, čo videl, nariadil odstrániť oltár, a tak oslobodil ľud od omylu tejto povery.

ODSTRAŇOVANIE POHANSKÝCH MIEST

V akejsi dedine Martin rozvracal prastarý chrám a už pri-

stúpil k borovici na posvätnom mieste a chcel ju sťať. Vtom mu však strážcovia tohto božiska a celý zástup pohanov začali brániť. Z Pánovho príkazu mu neodporovali, kým nezbúral chrám, vyťať strom však nedovolili. Začal im vtedy horlivo vysvetľovať, že v tom dreve nie je nič posvätné. Zvolal: „*Skôr Boha, ktorému ja slúžim, by ste sami mali nasledovať! Tento strom musí byť zoťatý, pretože je zasvätený démonovi.*“

Na to odpovedal najodvážnejší z nich: „Sami ho porúbeme a ty, ak len trocha dôveruješ Bohu, o ktorom tvrdíš, že ho ctíš, zachyť padajúci strom! A ak je s tebou tvoj – ako mu vravíš – Pán, nič sa ti nestane!“ Martin, neochvejne dôverujúc Pánovi, sľúbil, že tak urobí.

Všetci pohania s tým súhlasili, pretože strata posvätného stromu im nepripadala taká hrozná, ak sa súčasne zbavia nepriateľa ich obyčají. A pretože borovica bola naklonená na jednu stranu, nebolo najmenších pochybností, kam spadne, až ju podtnú. Martina teda spútali a postavili ho na to miesto, kam mal strom podľa

očakávania spadnúť. A začali s veľkou radosťou a nadšením rúbať vlastný strom.

Zobďaleč sa prihliadalo veľa ľudí. A už sa sosna začala kývať a už jej každou chvíľkou hrozil pád. Mnisi zbledli od strachu vydesení bezprostredným nebezpečenstvom a stratili všetku nádej i vieru. Už v duchu videli Martinovu smrť. Ten však vyčkával celkom neotrasený.

Zaznel rachot. Borovica padá a rúti sa priamo na Martina. Vtom Martin vztýči ruku so znamením spásy – a borovica, ako by ju zvrátila sila vzdušného víru, padla na opačnú stranu.

Mohutný krik sa zdvihol k nebesám, pohania žasnú nad zásrakom, mnisi plačú od radosti, nech je zvelebené Kristovo meno. Tento deň rozhodol o príchode spásy do onej krajiny. Jeho príklad a čnosť mali takú vážnosť, že nezostalo v tom kraji jediné miesto bez kláštora či hojne navštevovaného kostola. Pretože tam, kde ničil pohanskú svätyňu, hneď postavil chrám alebo kláštor.

František Benko, kaplán

Zdroj: *Manuál k sláveniu Jubilejného roka svätého Martina. Námestovo 2016.*

EMOCIONÁLNA IMUNITA

Ak sa objaví nádcha, naordinujeme si spánok a zázvorový čaj s citrónom. Pri horúčke skúsime studené obklady a pri bolesti hlavy prechádzku na čerstvom vzduchu. Keď však duša bolí osamelosťou, vinou, starosťami či strachom, domáci lekárnik bezradne pokrčí plecami.

OBAVY IDÚ CEZ ŽALÚDOK

Ustráchanosť a úzkostné obavy sa správajú ako zlé trávenie (a v rámci psychosomatiky ho môžu skutočne spôsobiť). Ak máme pred sebou náročnú situáciu, vážny rozhovor, skúšku či akýkoľvek problém, v hlave si ho neustále dookola prehrávame. Ako to vyriešim, čo všetko môže druhý človek povedať a čo mu na to odpoviem, ako sa budem brániť a čo ak sa mi to vôbec nepodarí? Tieto myšlienky sužujú všetkých z nás a podobajú sa zvieravému pocitu v žalúdku, ktorý nás trápi najmä uprostred tichých nocí. Udržiavaním problému vo vlastnej hlave sami tvoríme nepríjemný tlak. Riešenie je pritom jednoduché – rozprávať sa, poradiť, alebo ísť do situácie, ktorej sa tak veľmi obávame. Nepríjemná realita je omnoho lepšia ako fantazijné obavy, ktoré iba predlžujú pôsobenie stresu.

VINA AKO JED

Pretrvávajúci pocit viny treba najskôr vypočít a rozhodnúť sa, či ide o objektívnu vinu, keď sme niečo pokazili, alebo iba o domnienku, kedy svojej osobe pripisujeme neprimeranú dôležitosť v živote iných ľudí. Preskúmajme ju ako detektív a zhodnoťme všetky dôkazy. Otrava zabíja, preto treba otrávenú časť odstrániť. Nevhodné slová, nevyriešené konflikty, dosiahnuté úspechy na úkor iných... Všetky tieto situácie vyžadujú ospravedlnenie a nápravu. Ak vám druhá strana odpustí, už sa k tomu nevracajte. Možno vás druhý človek prekvapí konštatovaním, že vás za vinníka vlastne vôbec nepovažoval.

OSAMELOSŤ A KONDÍCIA

Žiaden sval na tele nám nebude slúžiť, ak ho nebudeme precvičovať. Bez každodenného úsilia nám môžu ochabnúť aj vzťahy, a tak sa stáva, že niekoľko hodín denne trávime nedobrovoľne osamelí. Paradoxne, osamelí ľudia po kontakte s inými túžia, ale majú z neho strach. Vytrénovať sa do sebaistoty a schopnosti normálne komunikovať, hoci aj s cudzími ľuďmi, môže trvať rovnako dlho, ako nabrať po lenivej zime kondíciu. Zaučať treba tak ako v telocvični. Kratšími intervalmi s ľuďmi, ktorých máme radi. Zavolať starým priateľom a nehanbiť sa priznať, že nám chýbajú. A hlavne – nevšimáť si pokušenie uveriť sebaklamu, že nás už vlastne nikto nemá rád.

STRACH NEBUDE RIADIŤ AUTO

Strach je jednou z ôsmich základných emócií a od počiatku ľudstva nám veľmi dobre slúži. Kto iný, ak nie strach, ľuďom šepkal do ucha „utekaj pred tým mamutom“, „tá skala je príliš vysoká“ alebo „schovaj sa, lebo je búrka“. Problém so strachom nastáva kvôli jeho neschopnosti prestať rozprávať. Bojí sa všetkého neznámeho a nepohodlného, pričom nerozlišuje medzi skákaním z lietadla bez padáku a katastrofickými scenármi, ktoré si tvoríme v mysli a v skutočnosti sa nikdy nemusia stať. Kľúč k jeho ovládaniu je v prijatí strachu ako spoločníka, ktorý je v každej chvíli s nami a naučení sa rozlišovať skutočné nebezpečenstvá od iracionálnych predstáv. Je to ako ísť s ním na výlet a posadiť ho na zadné sedadlo. Nebude sedieť za volantom, ani na sedadle spolujazdca. Ak to bude vážne, budeme ho počuť, ale dovedy si v každej prítomnej chvíli vychutnávaťme scenériu okolo.

Zuzana Klučárová

„DAŤ LAJK“ SVOJMU BOHU

V dnešnej dobe plnej internetu sa v čoraz väčšej miere skloňuje slovo virtuálny. Virtuálne prostredie, virtuálny svet, virtuálna realita. A práve virtuálny svet je skoro všade a v rôznej podobe sa stáva súčasťou nášho života.

Jedným z prvých veľkých virtuálnych prostredí sa stalo prostredie Facebooku, dokonca pre niektorých ľudí je toto prostredie akoby druhým životným dejiskom. Je to naša virtuálna realita s prostredím priateľov, skupín, informačných stránok a množstvom informácií nielen o členoch. Čoraz viac rezonuje v reálnom živote smutno-smiešna myšlienka, že kto nie je na Facebooku, akoby ani nebol.

Okrem toho známeho sloganu je už dnes veľmi rozšírené slovné spojenie „dať lajk“, teda **pochváliť** niekoho či nejakú situáciu, fotku, alebo video uverejnené v tomto virtuálnom svete. Ak sa vám niečo páči, „dáte lajk“ a už je váš názor na danú vec úplne jasný – páči sa vám to.

Skôr, ako sa rozšíril pojem „dať lajk“, tu bol a stále je pojem pozvať priateľa a nájsť si priateľa. Jednoducho poslať niekomu žiadosť o priateľstvo, alebo prijať či odmietnuť žiadosť iného. Na Facebooku buď máte priateľov, alebo nemáte. Ešte šťastie že tam nie je funkcia mať nepriateľa. Ale kto by chcel v dnešnej dobe nepriateľa? Som si istý, že nikto. Nikto predsa nechce mať nepriateľa, ani nechce byť niekoho ne-

priateľom. A už vôbec nie my kresťania, veď základom nášho života je láska a s ňou priamo súvisí priateľstvo. Mať priateľov je nesmierne dôležité. V reálnom živote. Ten virtuálny je len odrazom toho reálneho. Veď virtuálni priatelia sú v skutočnosti naši priatelia v reálnom živote, ba niekedy je to naša rodina, manžel, manželka, deti, rodičia.

Žiadosť o priateľstvo nie je len záležitosťou moderného virtuálneho sveta, je to súčasť našej reality, na ktorú sme možno zabúdali a prestali sme si vážiť svojich priateľov, brali sme ich ako samozrejmosť. S príchodom virtuálneho sveta sme sa stali samotármi vo veľkom, novom svete a svojich reálnych priateľov sme museli znovu požiadať o priateľstvo. Aspoň sme si pripomenuli naše reálne priateľstvá.

Veľkonočné obdobie a jemu predchádzajúce Pôstne obdobie je pre nás tiež žiadosťou o priateľstvo. Zmrŕtvychvstanie Ježiša Krista nám dáva nekonečne veľa možností pochopiť túto silu priateľstva. Priateľstva medzi Bohom, ktorý sa obetuje za nás a človekom, ktorý sa má zrieknuť svojej hriechnosti a neustále pracovať na svojom

foto: Peter Lazor

zdokonaľovaní sa. Ukrižovanie Ježiša Krista je tou najsilnejšou žiadosťou o priateľstvo. A dáva nám ho samotný Boh, ktorý chce, aby sme sa hlbšie zamysleli nad našim životom a hľadali tie správne hodnoty. Aby sme našli jeho, nášho Boha, ktorý je našim najväčším priateľom. Toto kresťanské priateľstvo je nezmazateľné, je to priateľstvo založené na sviatosti krstu a utvrdené ďalšími sviatosťami, ktoré sme priali. Každý deň je pre nás príležitosťou byť priateľom pre toho Najvyššieho, pre nášho Boha. Jeho žiadosť o priateľstvo potvrdzujeme každý deň svojím správaním, svojím konaním.

A dokonca môžeme dať Bohu aj svoj „lajk“. A nielen jeden, ale množstvo „lajkov“. Za priateľstvo, za život, za dary, ktoré dostávame, za každé ráno, deň, večer, každý okamih, každú chvíľu, za každého blízkeho, ktorého nám Boh do nášho života posielal, za jeho vôľu v našom živote. Ak by som pokračoval ďalej, tak by mi ani tie virtuálne „lajky“ nestačili. Každopádne je potrebné prejaviť Bohu svoj názor a poďakovať sa za všetko, čo nám dáva. Napríklad poďakovať sa aj takým pomyselným „lajkom“.

Pán Boh nám stále posielal svoju žiadosť o priateľstvo. Staňme sa jeho priateľmi v reálnom živote, potvrdíme v tomto Veľkonočnom období žiadosť Boha o priateľstvo a dajme „lajk“ jeho vôľi a prítomnosti v našom živote. Veď len na krížovej ceste si od nás sám pán Ježiš zaslúži minimálne štrnásť „lajkov“. Krížovú cestu a obeť Ježiša Krista na kríži sa všetko len začalo. Tak koľko „lajkov“ vo svojom živote dáš svojmu Bohu?

Peter Lačný, Teplička

SVÄTCI, KTORÍ NÁM DOKÁZALI TO, ŽE BOŽIA MILOŠŤ JE VÄČŠIA, NEŽ NAŠE HRIECHY.

Zrejme ste už počuli poniektorých ľudí vraviť: „Môj hriech je príliš veľký na to, aby mi Boh mohol odpustiť.“ Na druhej strane, často sme to práve my, čo prežívame aj takéto situácie a používame tieto boľavé slová.

Vieme však, že je to len klam. Nepriateľ od nás očakáva, že v tieto presvedčenia slepo uveríme.

Skutočná pravda je však úplne iná. Žiaden hriech a ani žiadna vina nedokážu odkloniť Božiu lásku a milosrdenstvo.

Otcova milosť je voči nášmu hriešnemu ja nepochopiteľne nekonečná. Boh nešetří svojou dobrotou na žiadnom kajúcom hriešnikovi.

„Nevieš, čo všetko som spravil. Urobil som niečo skutočne skazené a zlé.“ Súhlasím, že hriešnik má niekedy dôvody, argumenty a napokon aj pravdu. Hoci sa my nikdy nedozvieme, čo všetko možné dokáže mať náš blízky na rováši, máme stále nášho Otca.

„Nepredáva sa päť vrabcov za dva haliere? A Boh ani na jedného z nich nezabudne. Vy však máte aj všetky vlasy na hlave spočítané. Nebojte sa, vy ste cennejší ako mnoho vrabcov!“ (Lk 12, 6-7)

Boh nás pozná úplne. Ani naša minulosť, ani naše hriechy, či slabé stránky ho neodradia od jeho lásky k nám. Vždy túži ukázať nám cestu späť. Späť do jeho prítomnosti, pri-

čom nezáleží na tom, ako veľmi sme sa vzdialili alebo ako veľmi sme sa stránili jeho plánov.

Čo od nás očakáva Boh? Chce, aby sme verili v jeho milosť. Svoju schopnosť odpúšťať každému preukázal na mnohých hriešnikoch a zároveň ich nám dal za príklad. V samotnom Svätom písme nájdeme hrdinov, ktorí zrehšili vo veľkej miere a cez pokánie sa dostali k vykonávaniu veľkých Božích plánov. V histórii nachádzame aj svätcov – bývalých vrahov, zlodejov a prostitútok zmenečných Božou láskou. Ich životné príbehy sú dôkazom toho, že Boh odpúšťa každému kajúcemu hriešnikovi.

SV. AUGUSTÍN

Narodený v roku 354, považovaný za jedného z najväčších učencov Cirkvi. Otec bol pohan podporujúci Augustína v hriechoch, matka bola veriacca, ruky spínala v modlitbách, prosiac Boha o obrátenie jej syna. Čo píše Augustín vo svojich Vyznaniach?

„Chcem si pripomenúť svoje volakedajšie ohyzdnosti a zmyselnú skazenosť svojej duše, nie však preto, aby som si zamiloval, ale aby som si zamiloval teba, Bože môj. Z lásky ku tvojej láske to robím, keď si v horkosti spomínam na svoje najhanebnejšie cesty, aby si sa mi ty stal Sladkosťou. Sladkosť neklamlivá, Sladkosť slastná a istá, ty, ktorý ma sústreďuješ z mojej roztrieštenosti, do ktorej som upadol pre svoju márnivosť, keď som sa odvrátil od teba, Jediného. Keďysi vo svojej mladosti zahostami túžbou nasýtiť sa radostami pekelnými a opovážil som sa oddať rozmanitým mrzkým pôžitkom lásky. Tak sa strácala moja krása a hníl som v očiach tvojich, lebo som sa usiloval páčiť sa a páčiť sa očiam ľudským.“

Augustín žil hriešnym pohanským životom takmer celú svoju mladosť. Z jeho kníh vieme, že si nechával radiť u hvezdárov, začal žiť s milenkou, keď mal 17, mal nemanželského syna, veril vo všeličo svetské, atď. Aj napriek tomu, že bol

jedným z najinteligentnejších študentov a filozofov vôbec, aj napriek tomu, že bol vychovávaný v kresťanskej viere, jeho nečistota a pýcha dokázali zatieniť jeho myseľ natoľko, že sa dokázal uchýliť k takýmto skutkom a nakoniec nerozumieť Svätému písmu.

Vďaka modlitbám svojej matky dospel k poznaniu, že kresťanstvo je pravé náboženstvo. Ani po tomto objave sa však nestal kresťanom kvôli svojmu klamu. Neveril v uzdravenie svojej duše a v nový čistý život. Keď sa však dopočul o konvertujúcich známych, pocítil hanbu. Plný smútku sa začal modliť. V modlitbe mu Boh ukázal slová sv. Pavla v liste Rimanom: „Noc pokročila, deň sa priblížil. Zhodme teda skutky tmy a oblečme sa do výzbroje svetla. Žime počestne ako vo dne; nie v hýrení a opilstve, nie v smilstve a necudnosti, nie v svároch a žiarlivosti, ale oblečte si Pána Ježiša Krista; a o telo sa nestarajte podľa jeho žiadostí.“ (Rim 13,12-14)

Augustín sa dal pokrstiť, stal sa kňazom a aj biskupom.

Mnohých ľudí presvedčil, aby sa stali kňazmi, pomáhal chudobným, modlil sa po celý život. Čo píše o odpustení?

„Hľa, to je ten otrok, ktorý utiekol od svojho Pána a beží za tŕňou! O hniloba, znetvorenina života, priepať smrti! Či som nemiloval nedovolené len preto, že to bolo nedovolené? Čím sa odslúžim Pánovi za to, že sa moja duša bez strachu môže rozpomínať na tie veci? Chcem ťa milovať, Pane, chcem ti vďaky vzdávať a oslavovať tvoje meno, lebo si mi odpustil moje veľmi hriešne a bohaprázde skutky. Pripisujem to tvojej milosti a tvojmu milosrdenstvu, že sa moje hriechy roztopili ako ľad. Ba aj to pripisujem tvojej milosti, že som sa nedopusťil ešte ďalších zlých skutkov. Čoho všetkého by som sa nebol dopustil ja, ktorý som miloval hriech pre hriech? Vyznávam, že mi bolo všetko odpustené; i to zlo, ktoré som svojou vlastnou vôľou vykonal, i to, čo som s tvoju pomocou nevykonal.“

(Becky Roach: Saints who prove God's grace is bigger than our sin.)

Preklad: Annamária Salanciová

foto: Peter Lazor

CESTA K UMENIU

Idúc po ulici sa človek často zamýšľa, kde sa podelo slušné vyjadrovanie, cit k umeniu, prírode, ľuďom navzájom. Pod vplyvom médií sa dehonestuje kultúra národa.

Pre nás rodičov – ťažký boj. Ako zabezpečiť, aby sa naša budúca generácia ubránila tlakom akýchsi „normálnych“ javov, ktorými sú vulgárne vyjadrovanie, znečitlivovanie divákov nevhodnými presexualizovanými, brutálnymi scénami v správach, filmoch, reláciách? Nedá sa úplne vyhnúť ich vplyvu, je však možné poskytnúť iné možnosti, ktoré môžu potlačiť amorálnosť. Do popredia sa nám ponúka výchova k umeniu, citlivosti prostredníctvom rozvoja krásna vo výtvarníctve, hudbe, literatúre, filme.

Kresba či maľba sa dá rozvíjať podporovaním, pozitívnym hodnotením, nie prílišným zasahovaním do práce, ani kritikou. Keď je dieťa unavené, nenúťme ho. Možno hľadať rôzne formy výtvarného prejavu – povedzme tvorba plagátov, kde deti na baliaci papier najprv isté časti nalepia, potom len dokresľujú iné časti alebo zdobením fotografií, dotváraním postáv, tvárí. Striedajme rôzne výtvarné techniky – kreslenie, maľovanie, lepenie, práce s odpadovými materiálom, zdobenie škatúl, chodníkov, starých nábytkov, modelovanie plastelínou, v piesku... Pri sledovaní ilustrácií v knihách by sme mali uprednostňovať malebnosť, cit pre krásu, nie výstrednosť a gýč. Detská duša priam baží po pôvabe, jemnosti, kým nie je prehlušovaná nevkusom.

Čo sa týka hudby, aby sme sa vyhli neestetickosti, uprednostňujme autentické hudobné nástroje v hudobných nahrávkach, tempo vyhovujúce sluchu, zrozumiteľne artikulované slová. S hudbou spájame tanec, ktorý napomáha vnímaniu rytmu, tónov, dynamiky. Ladnosti pohybov.

Rozprávkovými knihami sa trh hemží. Úprimne povedané, ak chceme rozvíjať kultúrnu identitu, národnú príslušnosť, uprednostňujme slovenských autorov a klasiku ľudovej slovesnosti. Prostredníctvom opakovania detských veršov rozvíjame rečové schopnosti, vnímanie výrazových

prostriedkov. Do popredia sa v súčasnosti kladie čítanie s porozumením, ktorému iste napomáha čítanie v domácom prostredí, keď rodičia alebo starí rodičia čítajú od útleho veku veršované i neveršované útvary, komentujú obrázky, vzájomne diskutujú o prečítanom.

Podobné platí pri selekcii filmov, rozprávok, ktoré sú kontinuitou obrazu, zvuku, jazykových prostriedkov. Dajme pozor na zrýchlené obrazy, pred ktorými psychológovia varujú. Ich dôsledkom vznikajú u detí rôzne psychické odchýlky, nevynímajúc hyperaktivitu, poruchy pozornosti, ba i autizmus.

V neposlednom rade je umenie a rozvoj estetična prepojené s prírodou, vnímaním prírodných javov, lesov, hôr, riek, šumenia potôčika, spevu vtákov, zvuku zvierat. Vkusnosť cibírame aranžovaním prírodnín, pestovaním okrasných rastlín, poriadkom na dvore, v okolí domu i v domácom prostredí. Rozvojom zmyslu pre umenie určite ovplyvňujeme budovanie charakteru osobnosti, rešpekt a toleranciu k Bohu i ľuďom, podporujeme schopnosť reflexie vlastných estetických zážitkov, vzrast talentu i tvorivého vyjadrovania myšlienok, skúseností a emócií, napomáhame budovaniu kognitívnych či komunikačných dispozícií, budujeme potrebné kritické myslenie voči mediálnej ponuke, deti poznávajú zákonitosti etikety.

Adriana Lazorová

foto: Peter Lazor

KRÍŽOVÉ CESTY MARKUŠOVCE

Už štyri roky sa v Markušovciach na Veľký piatok konajú krížové cesty, ktoré si pripravujú mláď z farnosti. Majú netradičný charakter a každý rok prichádzajú protagonisti s novým stvárnením. V roku 2013 a 2014 bol dramaticky zobrazený reálny priebeh krížovej cesty. V roku 2015 sme sa mohli zahliť do priebehu Kristovho utrpenia pomocou hry svetla a tieňa. Minulý rok sme videli a zamýšľali sa nad životnými príbehmi ľudí a ich spoločnej krížovej ceste s Ježišom. Tento rok na Veľký piatok sme mali možnosť zdieľať Ježišovu cestu na Kalváriu spolu s evanjelistom Jánom.

2015

2016

RADUJ SA!

foto: Peter Lazor

Po každej noci svitne slnko, po večeri príde ráno, a tak aj po smrti prišiel život. Oslavou Veľkej noci, Kristovho víťazstva nad smrťou sa každý kresťan má radosť, lebo má nádej získať večný život.

Veľkonočné obdobie je vyvrcholením liturgického roka. Je to najdôležitejšie obdobie, ktorému predchádzalo prípravné Pôstne obdobie. Modlitba ruženca v kostole pred svätou omšou je prípravnou modlitbou na dôstojné slávenie Eucharistie. Ale len svätá omša – Eucharistia je vrcholom všetkých modlitieb, ona je tou modlitbou, ku ktorej majú smerovať všetky ostatné modlitby, pobožnosti a duchovné aktivity. A preto je potrebné, aby bol náš ruženec v súlade s liturgiou.

Svätý Ján Pavol II. nás vyzval k tomu, aby sme modlitbu ruženca rozvíjali, nie „omieľali“, aby sa nestala len opakovaním a zrýchľovaním slov a Zdravasov. V zmysle Stanov ružencových bratstiev sa aj my pravidelne raz za mesiac stretávame na spoločnej modlitbe ruženca. Mávame ho v utorok, po svätej omši. Takto sú naše srdcia pripravené na pôsobenie Ducha Svätého a Bo-

žej milosti. Citlivejšie vnímame potreby dobrého života naplneného láskou a Božou milosťou. Táto spoločná modlitba nám dáva väčšiu silu a prostredníctvom našej Matky si vyprosujeme milosti nielen pre nás, pre naše rodiny, ale aj pre potreby sveta a Cirkvi. Na hodine bdenia sa hlbšie zamýšľame a rozjímame nad tajomstvami ruženca. Precítené a duchovne prežitú tajomstvo nám prítomným dáva vzor, silu, energiu a schopnosť lepšie prekonávať prekážky a ťažkosti pozemského života. Veríme, že ružencová Panna Mária nás tak ochraňuje a pomáha v našom živote.

Počas Veľkonočného obdobia, ktoré trvá najdlhšie až do Zoslania Ducha Svätého, sa modlíme slávnostný ruženec. Pri tajomstve o zmŕtvychvstaní nám evanjelisti pripomínajú vieru Panny Márie. Ona vytrvala vo viere a očakávala, že smrťou jej Syna sa život nekončí, ale práve teraz sa len začína. Určite Ona bola tou, ktorej sa ako prvej zjavil v to nedeľné ráno jej Syn, aby potešil svoju matku (tvrdil sv. Ján Pavol II. v katechéze 21.5.1997). A tak, každá nedeľa je nedeľou prežívanou víťazstvom Ježiša – života nad smrťou. Na znak tejto veľkej radosti sa veriaci modliavajú: „Raduj sa, nebies Kráľovná, ...“ Táto antifóna je pozdravom pre Máriu radujúcu sa zo zvrátenia Ježiša. Tajomstvo nanebovstúpenia je návratom Ježiša do domu Otca. Pokračovanie antifóny: „Pros, aby nás k sebe prijal...“ je naplnením lásky k Bohu i k blížnemu. V treťom tajomstve o zoslaní Ducha Svätého sa učíme podľa vzoru Panny Márie o pôsobení Ducha Svätého počas jej života. Pri tajomstvách o nanebovzatí a korunovaní Panny Márie sa zamýšľame nad jej posilou pre nás, nad jej orodovaním u Boha, nad našim životom, pravdou, zbožnosťou.

A tak, ruženčiari i kresťania, radujme sa! Buďme nositeľmi radosti, aby bolo jasné, že veríme v Život. Vzájomne si pomáhajme a odpúšťajme. Bojujme proti zlu a nenávisti, žime vieru a prosme v modlitbách za dar dobrého života. Nech nám Ružencová Panna Mária vyprosí srdce otvorené pre radosť Veľkej noci, aby Ježiš a jeho zmŕtvychvstanie bol pre nás svetlom v tme.

Renáta Regecová

ZDROJ: časopis RUŽENEC č. 4; 5; 6; 7 a 8 /2015

Narodil sa 4. januára 1915 vo Vajnorochoch ako najstarší z desiatich detí Jána a Agneše Zemanovcov. Rodina bola chudobná, no hlboko veriaca. Titus býval v detstve často chorý. V desiatich rokoch sa na príhovor Panny Márie Sedembolestnej náhle uzdravil a vtedy sa aj rozhodol stať kňazom. Rodina ho od toho odhovárala – jednak preto, že bol ešte na také veľké rozhodnutie prímladý, jednak preto, že boli chudobní a štúdiá stáli nemálo peňazí. Nikomu sa však nepodarilo odradiť ho od jeho rozhodnutia. Svojím rodičom povedal: „Ak by som zomrel, peniaze by ste použili na môj pohreb. Prosím vás, aby ste ich použili pre moje štúdiá.“ Rodina teda predala malé pole, pomohli jej niektorí dobrodinci a podporovali Titusa počas dlhých rokov štúdií smerom ku kňazstvu.

Novicom sa stal v roku 1931, prvý rehoľný sľuby ako salezián skladal 6. augusta 1932 a večný sľuby 7. marca 1938. Teológiu študoval v Ríme a v Chieri pri Turíne, kde bol aj vysvätený za kňaza 23. júna 1940. Po návrate

TITUS ZEMAN

NOVÝ SLOVENSKÝ SVÄTEC

Saleziáni dona Bosca začali v roku 2010 proces blahorečenia saleziánskeho kňaza Titusa Zemana. Dňa 27. februára 2017 pápež František schválil dekrét o jeho mučeníctve. Slovensko tak bude mať nového svätca – prvého rímskokatolíckeho kňaza, ktorý je mučeníkom z čias totalitného komunistického režimu. Kto teda bol Titus Zeman?

do vlasti začal študovať chémiu a prírodné vedy a neskôr vyučoval v rozličných saleziánskych inštitútoch.

V roku 1946 žiadali komunisti odstránenie krížov zo školských tried. Titus ako profesor v Trnave sa postavil proti a doplatil na to prepustením. Štátna moc v tej dobe zatvorila všetky kláštory, rehoľníkov ponižovali, sústreďovali do táborov a súdili. Titusa Zemana trápilo, čo bude so spolubratmi a rozhodol sa, že bude zachraňovať mladé duchovné povolania. Začal sa zaoberať myšlienkou ilegálne odviešť mladých spolubratov a bohoslovcov do Turína, aby mohli dokončiť začaté štúdium a byť vysvätení za kňazov. Zorganizoval dva tajné a úspešné skupinové prechody bohoslovcov cez rieku Moravu do Rakúska. Na ten tretí, v apríli 1951, doplatil. A s ním aj ostatní členovia prevádzanej skupiny, medzi ktorými bol aj známy kňaz Anton Srholec. Z dvadsiatich dvoch členov skupiny sa podarilo utiecť pred políciou len šiestim, ostatní boli zatknutí a obvinení zo špiónáže a velezrady.

Pre dona Titusa nastalo obdobie vypočúvania, mučenia

a väzenia. Titus Zeman o tomto období hovorí takto: „*Keď ma chytili, nastala pre mňa Krížová cesta. Najťažšie chvíle po fyzickej a psychickej stránke som prežíval vo vyšetrovacej väzbe. Trvala v podstate dva roky. Pod oknom celý som mal popravisko. Denne tam privádzali ľudí. Počúval som strašné až neludzské výkriky a náreky – ešte aj tam ich mučili. Žil som v neustálom strachu, že v ktoromkoľvek okamihu sa otvoria dvere na mojej cele a vyvedú ma na popravisko. Pozri na mňa, aj z toho som takto ošedivel. Keď sa mám v mysli vrátiť k nepredstaviteľnému mučeniu pri vyšetrovaní, poviem ti úprimne, že sa ma zmocňuje strašná hrôza. Používali neludzské metódy bitia a trýznenia najvyššieho stupňa. Opakovane napríklad pri vypočúvaní prinášali vedro plné výkalov zo žumpy, ponorili mi doň hlavu a držali, kým som sa začal dusiť. Obrovské kopance do celého tela, silné úderý s nejakým predmetom, zauchá. Po jednom takomto údere som ohluchol.*“

Prokurátor žiadal pre Titusa trest smrti, napokon dostal pokračovanie na strane 16

TITUS ZEMAN

NOVÝ SLOVENSKÝ SVÄTEC

pokračovanie zo strany 15

25 rokov tvrdého väzenia bezpodmienečne, so stratou občianskych práv. Trinásť rokov znášal Titus väzenie, ťažko mučený, zosmiešňovaný, ponížovaný. Bratislava, Leopoldov, Ilava, Mírov, Valdice a Jáchymov so svojou strašnou „Vežou smrti“, kde bol určený na manuálne drvenie rádioaktívneho uránu, to boli miesta kalvárie Titusa Zemana. V posudku vypracovanom 21. marca 1956 v Jáchymove na dona Titusa sa píše: „*Jeho postoj k práci bol veľmi dobrý a z tejto stránky bolo na neho spoľahlivé. Pracoval v kolektíve, ktorý sa radil na tunajšom NPT medzi najlepšie. Jeho pracovné výkony boli vždy vysoko nad 100 %! Jeho postoj k dnešnému ľudovodemokratickému zriadeniu je však úplne záporný a nijako to netají. Uložený trest pokladá za nespravodlivý a neúmerne vysoký. Dennú tlač odoberá a číta, no nečerpá z nej na svoju prevýchovu...*“

V roku 1964 bol Titus s podlomným zdravým podmienčne prepustený na slobodu, no stále bol sledovaný, trápený a robili na ňom aj medicínsky pokus. Najhoršie preňho bolo, že mu komunisti zakázali službu kňaza. Po troch rokoch od prepustenia mohol slúžiť aspoň tiché omše, teda po práci v textilných skladoch, v civilných šatách, aj to len pri bočnom oltári vajnorského kostola a bez verejnosti. Po čase sa informácia o nich medzi miestnymi rozniesla a začali na omše potajomky chodiť. Po čase dostal súhlas aj s povedať. Veľakrát od nedečkavosti ani neraňajkoval a utekal do spovednice, aby nikto nemusel na neho čakať. Neopísateľnú radosť mal, keď začiatkom roku 1968 dostal súhlas slúžiť svätú omšu verejne a vykonávať kňazskú službu.

„*Aj keby som stratil môj život, nebolo by to márne, ak by sa aspoň jeden z tých, ktorým som pomohol, stal kňazom namiesto mňa,*“ je jeho citát na stránke venovanej procesu blahorečenia.

Zomrel 8. januára 1969 na následky mučenia a väzenia. V roku 1991 ho rehabilitačný proces vyhlásil definitívne za nevinného.

Veronika Šebestová, Lieskovany

Použité zdroje: <http://www.tituszeman.sk/>/<https://www.dennikn.sk/>

BABIČKE

Rok je len číslo,
babička moja.
Nech ešte dlho žije
dušička Tvoja.
Veľa šťastia, elánu,
do veselých chvíľ,
nech Tvoja noha prejde
ešte mnoho míľ.
Len Ty spolu s nami
tvoríš rodinu,
Nevymeníme Ťa
za žiadnu inú.
Rok je len číslo,
babička moja.
To Ti pripomína
Monička Tvoja.

Monika Vitikáčová

Foto: Peter Lazor

CISÁR JE STÁLE NAHÝ

Dobráčikovia, iste poznáte rozprávku Cisárove nové šaty, kde sa cisár parádil do takej miery, až sa nechal figliarom nahovoriť na nové šaty, ktoré v skutočnosti neexistovali. Všetci ľudia sa báli, že sú hlúpi, preto nechceli priznať, že šaty nevidia. Upozornilo na to až malé dieťa: „Ale veď cisár je nahý!“

Páter Gabriel Pavol Prievalský vo svojej knihe Mapa pokračuje v rozprávke, pričom ju presunul do dnešnej doby. Píše v nej o čudnom sobáší v radnici mesta. Zosobášení muži vychádzali von v Adamovom rúchu – teda nahí, hoci nie úplne, lebo mali figové listy. Jeden mal na hlave cylinder a druhý závoj. Čudné, veď boli obaja muži. Aj celý svadobný sprievod šiel oblečený, azda lepšie povedané vyzlečený, podobne ako mladoženáci, či vlastne „mladomužáci“. Slovo mladoženáč patrí mužovi, ktorý si berie ženu. Bol to prvý sobáš tohto druhu v meste. V ostatných mestách to už bolo normál-

ne. Niektorí považovali sobáš dvoch ľudí rovnakého pohlavia za hlúposť a niečo neprirodzené, ba až choré. Lenže svet okolo diktoval, čo je rozumné, čo je zdravé. Pretože nešlo o obyčajný sobáš, prenášala ho aj televízia. Reportérka konštatovala, že konečne už ani toto mesto nebude na smiech okolitému svetu a nebude považované za nemoderné. Vyzdvihla netradičný „odev“ zosobášených za inšpirujúci. I starosta sa tešil, že mesto už nebude zaostané. Niekoľko povedal: „Schvaľujem to. Sú slobodní. Dnes už len zaostali hovoria, že sobáš ľudí rovnakého pohlavia je čosi zvrátené a neprirodzené.“ Čerství mladomužáci kráčali námestím za mohutného pozdravovania zhromaždeného davu. Oproti, z druhej strany, sa vynoril podobne čudný sprievod – bol to prezident (podobne ako niekedy cisár) vo svojich nových šatách. Dav rovnako nadšene pozdravoval skoro nahého prezidenta a volal na jeho slávu.

Oba sprievody sa stretli. Hlava štátu gratulovala šťastnému páru, každému mužáčovi dala kyticu a ešte väčšiu obálku. Fotoaparáty blýskali zo všetkých strán. Zrazu tu vbehol malé dievčatko. Už, už sa chystalo čosi zakričať... Do cesty vbehla limuzína, ktorú mladomužáčom odovzdalo mesto ako svadobný dar. Pár nastúpil do auta. A dievčatko predsa zakričalo: „Sú nahí ako cisár z rozprávky.“ Na to sa ozvalo: „Čo tu pletieš rozprávky?! Tie sú určene detom. Nezavadzaj a nekaz nám dobrú náladu!“

Našťastie i tento príbeh je určený vám, deťom. Možno vás niekedy budú noviny, televízia, knihy, zlí priatelia nútiť považovať nenormálne veci za normálne, morálnosť, čiže slušné správanie, za nemoderné, hlúposť a nevedomosť za pokrok. Nedajte sa však oklamať. Veď vy, Dobráčikovia, veľmi dobre viete, že mať mamku a ocka, ktorí vás ľúbia, je najkrajší dar od Boha. A to, čo vám od malička vstúpujú a čomu vás učia, vedie k pravému šťastiu a pokroku.

Adriana Lazorová

Vaša rozprávková úloha:

POSPÁJAJ CHARAKTERISTICKÉ INDÍCIE S NÁZVOM ROZPÁVKY.

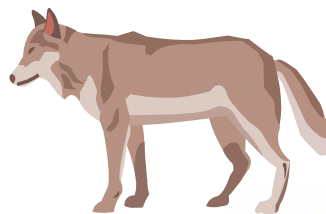
Rozprávka o repe

Červená čiapočka

Snehulienka

O dvanástich mesiačikoch

Pinocchio

UROBME NIEČO PRE SVOJU VIERU:

AKTÍVNA ÚČASŤ NA SVÄTEJ OMŠI

Možno sa niektorí začudujú, prečo som zvolil ako prvú cestu s cieľom „urobiť niečo pre svoju vieru“ aktívnu účasť na svätej omši, lebo mnoho kresťanov na nedeľnú svätú omšu vôbec nechodí, iní nechodia na nedeľnú svätú omšu pravidelne. Iba relatívne nízke percento chodí na nedeľnú svätú omšu so železnou pravidelnosťou. Tak teda prečo?

ZDÔVODNENIE

Benedikt XVI. sa priznal, že vo svojom živote nezažil závažné výkyvy vo svojej viere (*Posledné rozhovory*). Svoju vieru v Boha budoval na „liturgickom slávení sv. omše“ od samého detstva. V roku 1978 kardinál Joseph Ratzinger napísal knihu pod názvom „*Eucharistia – stredobod Cirkvi*“ (nem. Eucharistie – Mitte der Kirche), kde vyzval k zápasu o oživovanie viery v našej dobe prostredníctvom účasti na sv. omši (pozri v: *Vrchol a pramen*, str. 21).

Rovnako to bolo v prípade životného smerovania kardinála Roberta Saraha, ktorý dnes vedie Kongregáciu pre Boží kult a disciplínu sviatostí (Boh alebo nič).

Platí to pri mnohých kňazských a rehoľných povolaniach. Kňazské a rehoľné povolania sa obvykle „rodia“ z lásky a účasti na sv. omši.

Chlapci obvykle ministrujú a zapáči sa im táto činnosť. Potom takýto kňaz je „milovníkom“ Pánovho oltára, na ktorom sa Kristus nekrvavým spôsobom obetuje za našu spásu. Táto „láskava k oltáru“ sa stane preňho láskou k samému Kristovi.

Platí to aj pre laických veriacich. Ak sa rodičom podarí „previesť“ ich deti úskaliami puberty tak, aby sa neprestali aktívne zúčastňovať na sv. omši, spravidla ich deti aj naďalej osťanú veriacimi kresťanmi, ktorí chodia na sv. omšu.

Sú tu však aj teologické dôvody. Napr. „*Ubi Eucharistia, ibi Ecclesia*“ (kde je Eucharistia, tam je Cirkev), aby som uviedol aspoň jeden teologický dôvod. Ak chceme vidieť spoločnosť veriacich kresťanov, ktoré nasleduje Krista do nebeského kráľovstva, poďme na sv. omšu, kde je toto spoločnosť zhromaždené okolo Eucharistie.

ZOPÁR VYSVETLENÍ

Kňazi obvykle málo vysvetľujú obrady svätej omše, a preto im veriaci nerozumejú. Preto sa pokúsim iba o zopár náčrtov.

PÁN S VAMI

Pri svätej omši sa kňaz modlí krátku, ale veľmi významnú modlitbu Pán s vami štyri razy: na začiatku, potom skôr než začne čítať Evanjelium a vysvetľovať ho, potom pred spevom vďaky (prefáciou), ktorou sa začína Obrad premenenia chleba a vína na Kristovo telo a krv, a napokon pred záverečným požehnaním na konci sv. omše. Zakaždým to má obrovský význam.

Prvým **Pán s vami** kňaz zvoľáva na prítomných veriacich Božskú prítomnosť, lebo inak nedokážeme užitočne prežiť obrady svätej omše. Ako veriaci si pri tomto zvolaní, pri tejto modlitbe, musíme uvedomiť, že vstupujeme do kontaktu s Božími vecami a s vecami našej spásy. Toto sa nedá konať inak, iba tak, že je v nás prítomný Pán Boh. Zároveň je to modlitba k Bohu, aby prišiel k nám, aby nás nenechal v tejto chvíli bez svojej prítomnosti a bez svojej pomoci.

Druhé **Pán s vami** kňaz povie pred čítaním Evanjelia. Je to logické, lebo v bohoslužbe slova a osobitne pri čítaní Evanjelia, sa k nám prihovára sám Pán Boh prostredníctvom svojho Syna Ježiša Krista a cez jeho výroky a skutky, o ktorých počujeme v Evanjeliu. Bez Pánovej prítomnosti by sme z toho nič neporozumeli, nič nepochopili. Lebo Pánovo slovo sa dá porozumieť iba v duchu viery, lebo Pán otvára naše srdce i myseľ, aby sme pochopili aspoň sčasti jeho slovo. Preto kňaz z poverenia Cirkvi

toto musí zdôrazniť osobitnou modlitbou, ktorou zvoláva na prítomných veriacich Božiu prítomnosť.

Tretie **Pán s vami** kňaz vysloví pred modlitbou vďaky (tzv. prefáciou), ktorou sa vstupuje do „stredú“ eucharistickej obety: premenenie chleba a vína na Kristovo telo a krv. Týmto si pripomínáme a sprítomňujeme na oltári nekrvavým spôsobom obetu Ježiša Krista vykonanú na dreve kríža. Je to niečo najcennejšie a najdrahšie, čo Cirkev má a čo môže veriacim ponúknuť. Od Krista sa odvíja všetko, od jeho obety na kríži sa odvíja aj naša spása, naša možnosť raz žiť v kráľovstve nášho nebeského Otca. Je to niečo, čo si môžeme primerane uvedomiť iba s prítomnosťou Pána v našom srdci, v našej duši. Preto Cirkev potrebu-

je znova zvoláť Božiu prítomnosť na všetkých veriacich prítomných na svätej omši modlitbou Pán s vami. Veď ako ináč by sme mohli prežiť túto veľkú udalosť spásy? Ale kto má v srdci prítomného Pána,

ten sa na sv. omši nenudí, ale je pohrúžený do prežívania tajomstiev našej spásy.

Napokon kňaz sa modlí Pán s vami na záver svätej omše pred kňazským požehnaním a predtým, než prepustí veriacich do sveta. Aj tu je táto modlitba na mieste. Kňaz v mene Cirkvi posielá veriacich do sveta, aby vydávali svedectvo o Kristovi, o jeho slove, o jeho spásе. Ako by sme to mohli robiť bez prítomnosti Pána vo svojom srdci, vo svojej duši? Dokážeme to iba s jeho prítomnosťou v nás.

Mons. Ján Duda
(pokračovanie v budúcom čísle)

REŠTAUROVANIE 1. ČASTI HLAVNÉHO OLTÁRA NA TEPLIČKE

foto: Ondrej Švančara

NAJVÝZNAMNEJŠÍ SVIATOK CIRKEVNÉHO ROKA

Veľká noc je najstarším a najvýznamnejším sviatkom kresťanského cirkevného roka, počas ktorého si pripomínáme umučenie, smrť a vzkriesenie Ježiša Krista. Na základe textu, ktorý pri tejto príležitosti na svojej stránke uverejnila Konferencia biskupov Slovenska, prinášame historické súvislosti a pozadie tohto sviatku.

PÔVOD NÁZVU A DÁTUMU

Ako sa v Biblii uvádza, po vyslobodení z Egypta previedol Boh ľud na čele s Mojžišom cez Červené more, ktoré rozdelil a vysušil. Tu niektorí hľadajú pôvod tradičného židovského názvu pre Veľkú noc: pásach – prechod. Iní slovo pásach vysvetľujú ako obídanie, vyhnutie sa, a vzťahujú ho na anjela smrti, ktorý obchádzal domy potreté krvou. Obídanie aj prechod predstavujú veľké Božie skutky, ktoré urobil počas jednej noci pre svoj ľud, a preto každoročnú spomienku na tento deň Izraeliti nazvali Veľkou nocou.

Symbolika prechodu z otroctva do slobody sa preniesla aj do kresťanstva ako prechod z hriechu do života v Božej milosti, ktorý zabezpečil Ježiš Kristus svojou smrťou a zmŕtvychvstaním. Udalosti spojené s jeho ukrižovaním a vzkriesením sa odohrali práve počas pásachu, a preto sa židovská a kresťanská Veľká noc kryje aj časovo. Nie však úplne, v prvokresťanských spoločenstvách existovali nezhody o dátume slávenia. Spor ukončil až prvý Nicejský snem v roku 325, ktorý nariadil, že Veľká noc sa má sláviť v nedeľu po prvom jarnom splne mesiaca. Podľa týchto pravidiel sa určuje termín Veľkej noci dodnes.

VEĽKÝ TÝŽDEŇ

Vo Veľkom týždni Rímskokatolícka cirkev slávi tajomstvá spásy, ktoré uskutočnil Kristus v posledných dňoch svojho života. Veľký týždeň sa začína Kvetnou nedeľou, vrcholí Veľkonočnou vigíliou a uzatvára sa vešperami Nedele Pánovho zmŕtvychvstania. Obrady Veľkého týždňa, ktorých začiatky siahajú 4. storočia, prešli v nasledujúcich storočiach mnohými zmenami. Naposledy boli zjednodušené a liturgicky prispôbené súčasným požiadavkám v r. 1951 a 1969.

KVETNÁ NEDEĽA

Posledná Pôstna nedeľa, známa pod menom Kvetná nedeľa alebo Nedeľa utpenia Pána, je prvým dňom Veľkého týždňa. Kvetná nedeľa nám pripomína rozhodnutie židovskej rady o Ježišovej smrti a kresťania si počas nej pripomínajú triumfálny vstup Ježiša Krista do Jeruzalema.

V tento deň sa svätia palmové alebo olivové ratolesti, u nás najčastejšie bahniatka, tie sa potom spália na popolec, ktorý bude použitý pri obradoch Popolcovej stredy budúceho roku. Bahniatka si na posvätenie prinášajú aj ľudia, tie si potom nosia domov ako posvätený vec a zakladajú ich za obrazy, zapichujú do trávov, dávajú do väzy a kedysi ich dávali aj do poľa či do maštale. Svätenie zelených ratolestí zaviedla Cirkev ešte v 7. storočí.

ZELENÝ ŠTVRTOK

Podstatou Zeleného štvrtku je spomienka na ustanovenie Oltárnej sviatosti a služobného kňazstva. Na Zelený štvrtok predpoludním biskupi na pamiatku ustanovenia služobného kňazstva slúžia sväté omše so všetkými kňazmi svojich diecéz. Táto svätá omša sa nazýva Míssa chrismatis. Pri týchto omšiach posväcujú aj tri druhy oleja: krizmu, olej katechumenov a olej chorých. Olej je znamením sily. V liturgii sa olej používa pri krste, birmovaní, sviatosti pomazania chorých a pri vysvätení kňazov.

V Zelený štvrtok sa večerná svätá omša slávi na pamiatku ustanovenia Sviatosti Oltárnej. Táto svätá omša je tiež známa obradom umývania nôh dvanástim mužom, ktorý pochádza z čias svätého Gregora Veľkého, ktorý denne hostil 12 žobrákov. Týmto dňom, ktorý dostal svoje pomenovanie pravdepodobne podľa zelene v Getsemanskej záhrade, kde sa Ježiš Kristus modlil pred svojim

foto: Peter Lazor

zatknutím vojakmi, začína Veľkonočné Trojdnie. Vo štvrtok prestávajú zvoniť zvony, ako znak spoločnosti s utrpením Krista. Ich zvuk sa ozve až na slávnostnú Glóriu na vigíliu vzkriesenia na Bielu sobotu a namiesto nich sa používajú rapkáče.

Po skončení svätej omše si pripomínáme Pána Ježiša, ako v Getsemanskej záhrade bdie v modlitbe. Apoštolí od únavy zaspali a Ježiš zostáva celkom sám, opustený. Túto udalosť symbolizuje nielen otvorený prázdny Bohostánok, zhasnuté večné svetlo pred ním, ale aj obnažovanie oltárov a odnášanie všetkých predmetov z nich. Obnažené oltáre symbolizujú opustenosť Krista v Getsemanskej záhrade.

VEĽKÝ PIATOK

Veľký piatok – deň osobitne zasvätený spomienke Ježišovho utrpenia a smrti na kríži, deň prísneho pôstu, pokánia a jediný deň roka, kedy sa neslávi eucharistická obeta. Namiesto nej sa koná liturgia umučenia Pána, ktorá pozostáva z bohoslužby slova, slávnostnej modlitby veriacich, z poklony Svätému krížu a sv. prijímania. Ježišovu smrť nám pripomína aj liturgická farba – farba krvi. V tento deň sa čítajú alebo spievajú pašie.

BIELA SOBOTA

Obrady Bielej soboty sa konajú po západe slnka. Liturgia veľkonočnej vigílie sa začína zapalovaním a požehnaním veľkonočného ohňa a svätením veľkonočnej sviece – paškálu. Táto svieca je stredobodom veľkonočnej slávnosti. Kríž vyrytý do sviece je znakom smrti, päť otvorov so vsadenými zrnkami tymiánu symbolizuje Kristove rany a písmená alfa a omega s letopočtom bežného roku hovoria, že Kristus je Pán času i večnosti, počiatok i koniec všetkého. Procesia s paškálom pripomína slová samotného Krista: „*Ja som svetlo sveta. Kto mňa nasleduje, nebude chodiť v tmách, ale bude mať svetlo života*“ (Jn 8, 12). Potom nasleduje veľkonočný chválospev, v ktorom sa ospevuje dnešná slávnostná noc, vznešený spôsob nášho vykúpenia a nakoniec prosíme nebeského Otca, aby nám v našom živote svietil svetlom, ktorým je Kristus.

Veľkonočná vigília obsahuje aj ďalšie prvky – bohoslužbu slova, 3 a 7 čítaní zo Starého zákona, liturgiu krstu (ak niet krstencov, tak sa iba posväť krstná voda a obnovia krstné sľuby), ďalej obrad vzkriesenia a Eucharistickú liturgiu (slávnostnú svätú omšu, kde po 40-dňovej prestávke opäť zaznie víťazný spev Aleluja!).

VEĽKONOČNÁ NEDEĽA

V tento deň si rímskokatolíci pripomínajú ukrižovanie, smrť a zmŕtvychvstanie Ježiša Krista. Zmŕtvychvstanie – najväčší Kristov zázrak a základná pravda kresťanskej viery. Je to víťazné zavŕšenie Kristovho vykupiteľského diela.

VEĽKONOČNÝ PONDELOK

Veľkonočný pondelok sa zvykne nazývať aj „*Pondelkom Baránka*“ na pamiatku toho, čo sa udialo prvého dňa po sobote. Vtedy totiž anjel dodával odvahu ženám, ktoré na úsvite pribehli k hrobu a boli vydesené a znepokojené, keď ho našli prázdny. Posledný sviatočný deň Veľkej noci je známy aj šibačkou a oblievaním dievčat vodou.

Veľkonočné obdobie trvá 50 dní. Začína sa na Bielu sobotu večer a končí sa večer na sviatok Zoslania Ducha Svätého. Toto obdobie sa slávi v radosť i plesaní a predovšetkým v týchto dňoch sa spieva radostné Aleluja.

Spracovala Barbora Klučárová

PENNY SARTORIOVÁ POSOLSTVO ZÁŽITKOV NA PRAHU SMRTI

Najskôr vystúpia do rohu miestnosti a vznášajúc sa tesne pri strope pozorujú svoje telo nehybne ležiace na operačnom stole alebo na mieste nehody. Potom ich začne nejaká sila väčšia ako čokolvek, čo doteraz poznali, ťahať doprostred vesmíru. Rútia sa tunelom s povesným svetlom a pred očami sa im mihá celý život. Na konci čakajú anjeli, rajská záhrada, alebo zosnulí príbuzní, ktorí ich posielajú späť.

Takto sa dá v krátkosti a veľmi zjednodušene opísať zážitok na prahu smrti, po ktorom sa človek preberá späť k životu, často zmenený. Niektorí predávajú svoj majetok, iní majú zvláštne schopnosti vidieť alebo počuť na veľké vzdialenosti, ďalší sa obracajú zo svojho egoizmu a stávajú sa morálnymi a nábožnými ľuďmi. Hoci v minulosti sa ich príbehy utvárali, dnes sa derú na povrch, do novin, do literatúry a do odborných kruhov.

SKUTOČNÉ PRÍBEHY

Keď sa k takémuto zážitku prizná aj samotný neurológ, ktorý do istého bodu tvrdil, že ide len o výplod neuronálnych spojení v mozgu, ktoré sú preťažené v dôsledku veľkej traumy, musíme uznať, že niečo na tom bude. A kniha zdravotnej sestry Penny Sartoriovej je takýchto vyjadrení plná. Na začiatku svojej kariéry praco-

vala na jednotke intenzívnej starostlivosti, kde ľudia, žiaľ, často umierali. Mnohí z nich nemohli už ani hovoriť, a tak s bolesťou v srdci umývala ich bezvládne telá a pozerala im do smutných očí plných strachu. Po niekoľkých úmrtiach sa dostala do depresívnej nálady a začala sa intenzívne zaoberať smrťou. Prečítala mnoho kníh, vypočula si nespočetné množstvo prednášok až napokon natrafila na koncept zážitkov na prahu smrti.

ZAČIATOK VÝSKUMU

Po dvoch rokoch štúdia sa pustila do výskumu na vlastnú päsť, ktorý trval osem rokov. Okrem odbornej publikácie chcela napísať text aj pre laikov, a tak vydala aj populárno-náučnú knihu *Posolstvo zážitkov na prahu smrti*. V úvode nám vysvetľuje, čím tieto zážitky sú, aké sú ich príznaky a ako prebiehajú. Vyjadri sa aj k tomu, kedy k týmto zážitkom najčastejšie dochádza, aký majú dopad na život ľudí, ktorí ich prežijú a ako sa líšia v rozličných kultúrach. Napokon sa venuje téme smrti ako takej a snahe vedcov vysvetliť tieto zážitky neurobiologicky.

Autorka vo svojej knihe zároveň kritizuje spoločnosť a fakt, že na smrť sa pozeráme ako na niečo škaredé, o čom sa nehovorí. Každý z nás vie, že raz umrie, no aj tak akoby sme

tomu neverili. Smrť konzervujeme do večerných správ, za múry nemocníc a cintorínov. Podľa Penny Sartoriovej nás však práve smrť môže naučiť, ako naplno žiť. Dôkazom je nesmierna láska ku všetkému živému, ktorá naplnila mnohých ľudí po klinickej smrti.

NÁDEJ PRE KAŽDÉHO

Napriek tomu, že vo svojej podstate ide o odborný text, číta sa veľmi ľahko. Sála z neho empatické porozumenie autorky a prijatie umierajúcich ľudí ako aj ľudí so zážitkami na prahu smrti, ktorých často iní pokladajú za tichých bláznov. Kniha je popretkávaná veľkým množstvom príbehov jednotlivých ľudí, z ktorých nás niekedy mrazí po celom tele a inokedy si prajeme, aby sme podobne krásneho anjela alebo svojho zosnulého príbuzného stretli tiež. Je tajomná, nadpozemská a miestami surreálna. Ponúka nádej a zbavuje ľudí strachu zo smrti. Ak si ju prečítate s otvorenou myslou, môže vám zmeniť život.

Zuzana Klučárová

1. SVÄTÉ PRIJÍMANIA V NAŠEJ FARNOSTI V ROKU 2017

MARKUŠOVCE – 28. MÁJ • TEPLIČKA – 21. MÁJ • LIESKOVANY – 14. MÁJ.

MRKVOVÁ KOCKA

Cesto: 4 celé vajcia a 6 dkg práškového cukru vyšľaháme do peny. Pridáme 10 dkg mletých orechov, ½ lyžičky prášku do pečiva

a 12 dkg jemne nastrúhanej mrkvy. Všetko zľahka premiešame. Cesto vylejeme na papierom vystlaný malý plech (20 x 30 cm) a pečieme 30 minút pri teplote 150 °C.

Plnka: 2 PL trstinového cukru roztopíme na karamel, prilejeme 1 šľahačkovú smotanu, povaríme 2 – 3 min. a necháme stáť 10 – 12 hodín v chlade. Neskôr vyšľaháme na krém.

Vyskúšajte viaceré varianty:

1. Na cesto natrieme lekvár a vyšľahaný krém.
2. Na cesto natrieme lekvár, poukladáme ovocie a pridáme krém.
3. Na cesto natrieme lekvár, karamelový krém a šľahačku z jednej smotany.

Dobrá chuť praje Marta Kamenická

VYDÁVA

Rímskokatolícky farský úrad Markušovce pre farnosť Markušovce a filiálky Teplička, Pod Teplička a Lieskovany

Zodpovedná redaktorka:

Mgr. Monika Hodnická

Redaktori:

Mgr. Adriana Lazorová,
Peter Lazor

Mária Koňaková

Jozef Sendrej

Mgr. Veronika Šebestová

Ing. Renáta Regecová

Sadzba

a grafická úprava:

Dana Košková

Technické

spracovanie:

Tlačiareň Kežmarok

Jazyková úprava:

Mgr. Barbora Klučárová

Odborný konzultant:

Mgr. Ondrej Švančara

Imprimatur:

Prof. ThDr. František

Tondra, spišský

diecézny biskup

BÚ 16. 2. 1999,

č. prot. 113/99.

Registrované OÚ,

odbor školstva a kultúry

v Spišskej Novej Vsi,

reg. č. 2/99.

Náklad 1000 kusov.

Adresa redakcie:

Rím. kat. farský úrad,

Michalská 52,

053 21 Markušovce

Kontakty:

www.pokojadobro.sk

 [www.facebook.com/](https://www.facebook.com/Pokojadobromarkusovce)

[Pokojadobromarkusovce](https://www.facebook.com/Pokojadobromarkusovce)

Redakcia si vyhradzuje

právo upravovať

príspevky.

Nevyžiadané rukopisy

nevraciam.

NEPREDAJNÉ.

Časopis vyšiel aj vďaka

finančnej podpore obce

Markušovce a obce

Teplička.

Oltár v kostole na Tepličke, foto: Peter Lačný